

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ТА АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сидоренко Ольга Борисівна

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психосоматики та психології здоров'я,

*Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

У сучасних умовах зростає потреба у висококваліфікованих психологах, здатних працювати в кризових ситуаціях та допомагати людям долати наслідки стресу і травматичних подій. Воєнний стан суттєво впливає на освітній процес, зокрема на професійну підготовку студентів-психологів, які мають опанувати необхідні знання та навички для роботи в умовах нестабільності. Соціальна психологія відіграє ключову роль у розумінні процесів адаптації особистості до кризових ситуацій, особливостей поведінки людей у стресових умовах та формування механізмів групової підтримки. Це дозволяє майбутнім фахівцям ефективно працювати з особами, які зазнали психологічних травм, сприяти їх соціальній адаптації та надавати фахову психологічну допомогу.

Соціальна психологія дозволяє зрозуміти механізми соціальної взаємодії, міжособистісного сприйняття та впливу соціального середовища на особистість. Опанування людиною соціально-психологічними знаннями сприяє успішній інтеграції у професійне середовище, розвитку критичного мислення та ефективної взаємодії в міжособистісних і групових процесах. Саме тому соціальна психологія є необхідною складовою підготовки студентів-психологів, допомагаючи їм не лише розуміти поведінку інших людей, а й формувати власні професійні компетенції.

Сучасні дослідження підтверджують, що опанування соціально-психологічних знань допомагає студентам краще усвідомлювати власну особистість. Це сприяє безперервному процесу самопізнання та розвитку рефлексивних здібностей, що відіграє важливу роль у формуванні їхньої самосвідомості. Завдяки цьому особистість набуває здатності виходити за межі конкретних життєвих обставин, усвідомлювати власне «Я» в широкому контексті, аналізувати свої стосунки та життєві орієнтири, що сприяє її подальшому розвитку та самореалізації [3]. У процесі цього становлення значний вплив на формування «Я-концепції» особистості, зокрема студента, має навчання

соціальним моделям поведінки та їх наслідування, що підтверджується теорією соціального навчання. Засвоєння зразків поведінки через спостереження і взаємодію сприяє формуванню самосвідомості, соціальної адаптації та усвідомленню власної ролі в суспільстві [6; 7].

Дослідження соціальної взаємодії та її впливу на становлення особистості підтверджують, що соціально-психологічні механізми відіграють значну роль у розвитку студентів-психологів. Процес соціалізації, що триває протягом усього життя, сприяє засвоєнню соціальних норм, цінностей і моделей поведінки, необхідних для ефективної інтеграції в суспільство. В умовах навчання у закладах вищої освіти соціалізація відбувається через спілкування, навчальну діяльність та участь у колективних проєктах, що допомагає студентам розвивати професійні компетентності та адаптуватися до майбутньої професійної діяльності [5].

Комунікативна компетентність є важливим елементом освітнього процесу, оскільки сприяє налагодженню міжособистісних стосунків і мінімізації конфліктів. Дослідження науковців показали, що розвиток комунікативних стратегій значно покращує академічні та соціальні досягнення студентів. Автори наголошують про важливість формування комунікативної компетентності для ефективного управління змінами та професійного розвитку майбутніх фахівців [2]. Студенти, які вивчають соціальну психологію, мають більш розвинені навички активного слухання, невербальної комунікації та аргументовано висловлюють свої думки.

Наукові дослідження А. Грись та Н. Коструби свідчать, що студенти з розвиненими навичками критичного мислення та усвідомлення власних когнітивних упереджень демонструють вищу здатність до конструктивного спілкування та успішної соціальної адаптації. Ефективність цього процесу залежить від здатності особистості до опанування нових форм комунікації та засвоєння правил взаємодії, що відповідають конкретним соціальним умовам. Це підкреслює важливість розвитку метакогнітивних навичок для покращення міжособистісної взаємодії та професійного становлення. Гнучкість у спілкуванні сприяє досягненню як особистісних, так і колективних цілей, забезпечуючи гармонійне включення індивіда у соціальне середовище [1; 4].

У межах дисципліни «Соціальна психологія» значну увагу приділяють процесам соціальної перцепції. Формування першого враження та подальший розвиток взаємин ґрунтується на механізмах сприйняття та інтерпретації поведінки іншої особи, що впливає на рівень довіри та ефективність комунікації. Соціальне сприйняття безпосередньо пов'язане з когнітивними схемами особистості, які визначають її реакцію на нові соціальні контакти, що є важливим

аспектом у підготовці студентів-психологів до професійної діяльності та сприяє процесу адаптації.

У формуванні професійних компетенцій майбутніх психологів в контексті вивчення дисципліни важливо розглянути роль малих і великих груп. Малі групи, такі як навчальні колективи та студентські об'єднання, є ключовим середовищем для розвитку навичок міжособистісної комунікації, співпраці та лідерства. Взаємодія в малих групах сприяє формуванню соціальної перцепції, емпатії та здатності працювати в команді, що є необхідними для професійної діяльності психолога. Через механізми групової динаміки студенти засвоюють соціальні норми, розвивають відповідальність та адаптивність. Спільна діяльність у групі не лише покращує соціальну адаптацію, а й формує здатність до подолання стресу та емоційної саморегуляції. Це особливо важливо для майбутніх фахівців, оскільки стресостійкість та вміння працювати в команді є невід'ємними складовими їхньої професійної компетентності [7].

Великі соціальні групи, такі як академічна спільнота та професійні асоціації, впливають на формування професійної ідентичності студентів. Участь у таких групах дозволяє майбутнім фахівцям інтегруватися в професійне середовище, засвоювати етичні стандарти та розуміти широкі соціальні контексти своєї діяльності. Це сприяє розвитку критичного мислення та здатності аналізувати соціальні процеси на макрорівні. Розуміння динаміки як малих, так і великих груп є невід'ємною частиною підготовки студентів-психологів, оскільки це забезпечує їх ефективну соціалізацію та професійне становлення.

Отже, вивчення дисципліни «Соціальна психологія» відіграє важливу роль у підготовці студентів-психологів, оскільки дозволяє не лише зрозуміти закономірності соціальної взаємодії, а й розвинути ключові компетентності, необхідні для професійної діяльності. Засвоєння знань про соціальну перцепцію, комунікацію, групову динаміку та психічні особливості особистості сприяє формуванню професійної стійкості, розвитку емпатії та критичного мислення. Особливу роль у цьому процесі відіграє аналіз закономірностей функціонування соціальних груп, оскільки взаємодія в малих і великих групах впливає на формування особистості, процес ухвалення рішень і соціальну адаптацію. Вивчення цих процесів не лише розширює професійні компетенції студентів, а й формує важливі навички адаптації та взаємодії в суспільстві. Це дає можливість майбутнім фахівцям ефективно працювати з людьми, які пережили складні життєві обставини, допомагати їм у процесі психологічної реабілітації та сприяти їх успішній соціальній інтеграції.

Література

1. Грись А. Соціально-психологічна адаптація студентів-психологів як умова їх успішної професійної соціалізації. *Сучасна медицина, фармація та психологічне здоров'я*, 2021. № 1(4) С. 41-61.
2. Карамушка Л.М., Москальов М.В. Психологічні умови підготовки майбутніх менеджерів до управління змінами в організації: монографія. Київ: Просвіта, 2011. 200 с.
3. Кириленко Т., Льошенко О. Психологія самопізнання. Київ: КНУ, 2015. 191 с.
4. Коструба Н. Когнітивно-стильова характеристика комунікативної компетентності студента. *Psychological Prospects Journal*, 2020. № 35. С. 68–82.
5. Москаленко В.В. Соціалізація особистості. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 256 с.
6. Bandura A. *Social Foundation of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc. 1986. P. 416–417.
7. Lazarus R., Folkman S. *Stress, Appraisal, and Coping*. Springer, 1984. 312 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-480-4-60>

ВИЩА ТЕХНІЧНА ОСВІТА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Смерницький Дем'ян Вікторович

доктор юридичних наук, професор,

старший науковий співробітник науково-дослідної

лабораторії спеціальних технічних засобів,

Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх

справ України,

м. Київ, Україна

Тригубенко Марина

кандидат юридичних наук, старший дослідник,

провідний науковий співробітник науково-організаційного відділу,

Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх

справ України,

м. Київ, Україна

Науково-технічна діяльність у відповідності до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [1] це – наукова діяльність,